

„Turandot” la Opera de Stat din Viena, cu soprana Anita Hartig, vedetă

(Costin Popa – 18 mai 2016)

Încerc un fenomen de respingere ori de câte ori un regizor tratează ilustrativ, cu cortina deschisă sau nu, o uvertură, un preludiu, o introducere orchestrală la o operă. Vocea muzicii mi se pare suficientă pentru intrarea în atmosferă, prin tălmăcirea către și de către public a ceea ce a gândit compozitorul. Am mai susținut ideea.

Nu mă așteptam ca la o partitură precum „Turandot” de Puccini, regizorul Marco Arturo Marelli să imagineze ceva de o manieră asemănătoare, nu avea cum, ținând cont că avalanșa primelor măsuri, intervenția imediată a corului introduc direct în acțiune. Numai că autorul mizanscenei a ales altă soluție. A deschis cortina înainte de ridicarea baghetei de către Gustavo Dudamel și a înfățișat timp de circa cinci minute o pantomimă în cheie modernă, desfășurată în salonul unei vile, în care personajele au fost interpreții lui Calaf, Liù, Turandot. Aveam să constat că, pe parcurs, cadrul scenic din introducere avea să mai revină. Nu m-am obosit să disting rostul. Putea fi orice. Suspendat în incertitudine, am așteptat cu febrilitate muzica.

A venit în toată forța ei copleșitoare, cu un Gustavo Dudamel energic și nevrotic până la violență. Dimensionarea masivă a sonorităților pucciniene l-a servit temperamental, deși formula corală (dirijor Thomas Lang) a fost mai redusă ca număr și destul de tânărul venezuelean a încercat să strunească ritmic raportul între fosă și scenă. N-a reușit pe de-a-ntregul, decalajele din secvența intervenției Corului de copii din primul act sau chiar cu corul „mare” fiind chiar deranjante. Ce aș mai fi așteptat de la șeful de orchestră ar fi fost modelarea adâncită a paginilor lirice care alternează atât de alambicat și sugestiv celor de extremă forță.

Dar, să revin la montare. Marelli, ca autor aproape total (regie, scenografie și lumini) a îmbinat tradiționalul cu modernul, susținut în acest demers de autoarea design-ului costumelor, Dagmar Niefind, soția lui, a cărei reușită a venit prin cromatica frumoasă a cortinelor intermediare și a vestimentației unor eroi, Turandot, Liù, cei trei miniștri, Mandarinul, clasică dar stilizată. Nu s-a păstrat totul pe parcursul celor trei acte, costumația modernă revenind deseori, chiar la cor. Universalitatea tramei, cu toată proveniența ei dintr-o legendă extrem de veche, a fost intens urmărită de regizor, ca mixtură între epoci. Rezultatele au fost destul de amestecate.

Frământat de găselnițe, Marelli a căutat să pigmenteze narațiunea. Prima scenă a actului secund s-a desfășurat într-o morgă, în care Ping, Pang și Pong au conservat în urne transparente capetele (am numărat 26) celor executați din ordinul lui Turandot, ultimul fiind al Prințului de Persia, căruia cei trei tocmai îi făceau „toaleta”. Morbidul a revenit în scena următoare, când personajul titular și-a cântat marea arie în fața cadavrului bunicii, Principesa Lo-u-Ling, motivul cruzimilor, mumificat și păstrat în palatul imperial.

Într-un elan eminent „democratic”, Marelli i-a distrus legendarului Împărat Altoum (aflat într-un scaun modern cu roțile) aura și ștaiful de „fiu al Cerului” și i-a exteriorizat bucuria la succesul lui Calaf, mergând până la calde îmbrățișări. Cine l-ar fi atins pe augustul suveran până la Marelli? Tot „democratic” au apărut și atitudinile celor trei miniștri care, după fiecare întrebare cu răspuns reușit, își permit să o priveze pe Turandot de coroană, de mantilă, de una din rochiile... Puteam asista chiar la o „lovitură de palat”.

O găselniță potrivită mi s-a părut însă atitudinea lui Liù care, după ce i-a smuls Principesei pumnalul cu care încercase să se sinucidă după victoria lui Calaf, l-a păstrat pentru ea, obsesiv, ca ultimă salvare. După cum știm, l-a folosit suicid.

La Marelli, animarea scenei a fost bine realizată, cu mișcare multă și atitudini diverse. Frumoasă și vie a fost scena „festivă” din deschiderea tabloului secund al actului al doilea, cu saltimbanci și joc de serpentine. Cadrajul scenic cu lampioane și proiecții al invocării Lunii din primul act, a avut poetica degajată de transparenta scriitură muzicală.

Cântul

Înainte muzicii -
Lise LINDSTROM, Yusif
EYVAZOV ,
Anita HARTIG

Pentru teribilul rol titular, soprana Lise Lindstrom are toate datele de ambitus vocal, strălucire și proiecție de sunet, incisivitate în atacuri, așa cum cer partitura și tradiția. Dominația asupra sălii se face mai mult în acest mod, decât prin mare volum sonor și culoare consistentă de glas. Sigur că infernala țesătură vocală a mai tensionat-o pe alocuri pe artista americană, care a „furat” pe ici, pe colo câte o respirație... ajutătoare. Grație Lisei Lindstrom, personajul a atras atât prin siluetă, cât și prin ținuta imperială.

Înlocuindu-l pe galonatul Johan Botha, suferind, tenorul azer Yusif Eyvazov, soțul celebrei Anna Netrebko, a debutat în rolul Calaf la Opera de Stat din Viena, oferind o prestație onorabilă, în ceea ce privește frazarea și nuanțările, alături de notele acute, sigure și pătrunzătoare. Remarc finalurile ariei „Non piangere Liù” și al actului I (chemarea „Turandot!”), Si bemol și La natural, exclamația pasională „Ti voglio ardente d’amor”, actul al II-lea (cu Do natural adăugat pentru spectaculozitate) și, desigur, sunetul de Si natural care încheie binecunoscuta „Nessun dorma”. Minunat a rostit fraza din actul secund „Il mio nome non sai” încheiată confesiv în mezzoforte „E all’alba morirò!”. Dacă ar fi ceva care s-ar putea înscrie la pasiv, ar fi timbralitatea nu întotdeauna rotundă, cu unele sunete aspre și lipsa amplitudinii eroice a personajului.

Aflasem că la premieră, soprana Anita Hartig (Liù) obținuse succesul și ovațiile serii, înaintea partenerilor, dirijorului și realizatorilor. Aveam să constat același lucru la al doilea spectacol. Totul pe deplin meritat. Există în abordările artistei românce un cânt măiestrit care seduce. Faptul a fost evident încă de la prima frază, „mi hai sorriso”, cu atac in piano, crescendo către Si bemol-ul acut în forte, plin și bogat. Aceași construcție a fost și în finalul ariei „Signora, ascolta!”, până atunci frazarea impecabilă și inflexiunile de glas fiind impresionante în conturarea unui personaj sensibil, delicat și ducând emoționalitatea, expresivitatea până la extrem. Așa a fost și în aria „Tu che di gel sei cinta”, anunțată prin replicile dulci și aerate adresate lui Turandot în subtil pianissimo, „Piuttosto morirò!” și „Principessa, l’amore!”.

Rolul Liù, o creație de mare artă a Anitei Hartig.

Cu glas cald, omogen, anvergură de expunere a liniei vocale și cânt dăruit, basul profund Dan Paul Dumitrescu a fost un Timur înduioșător. Actul suicidar din final s-a datorat unei alte găselnițe a regizorului Marelli, în contradicere cu libretiştii Adami și Simoni, ca și a lui Puccini însuși.

Nu întotdeauna foarte sonori, miniștrii Ping, Pang și Pong au fost interpretați de baritonul Gabriel Bermúdez și tenorii Carlos Osuna, Norbert Ernst. În alte roluri au cântat tenorul Heinz Zednik (Împăratul Altoum), o istorie vie a rolurilor de caracter la Opera vieneză și baritonul Paolo Rumetz (Mandarinul cu voce de stentor).

Scenă din primul act

Yusif EYVAZOV

Anita HARTIG, Yusif EYVAZOV

Norbert ERNST, Gabriel BERMUDEZ, Carlos OSUNA

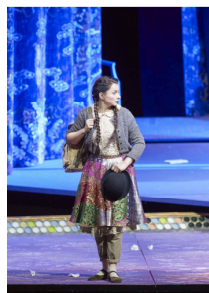
Lise LINDSTROM

Lise LINDSTROM, Yusif EYVAZOV

Lise LINDSTROM, Anita HARTIG

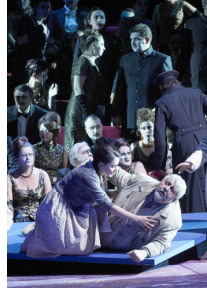
Anita HARTIG

Anita HARTIG, Lise LINDSTROM

Norbert ERNST, Gabriel
BERMUDEZ, Carlos
OSUNA

Anita HARTIG, Dan Paul
DUMITRESCU

Heinz ZEDNIK, Yusif
EYVAZOV

*Foto Wiener Staatsoper: Michael Poehn